

KANTTEKENINGEN BIJ EEN INFERNO

"Is dat de dokter?" vraagt de oude vrouw. Boven het tentenkamp cirkelt een vliegtuigje en ze kijkt naar de Belgische verpleegster die de kinderen heeft ingeënt tegen de mazelen.

Het vliegtuigje is nog niet op het nabij gelegen vliegveldje geland of er verschijnt een nieuw toestel boven de in het zand verspreid staande tenten. Binnen een uur landen er 20 vliegtuigen en 3 helikopters op het doorgaans ongebruikte vliegveld. Er stapt geen dokter uit. Zijn toestel staat nog steeds met panne aan de grond in de duizend kilometer zuidelijker gelegen hoofdstad van Mali. Uit de bonte verzameling vliegmachines stappen hagelwitte, modieuze, witte overall, roze broekpakken en Japanse T-shirts. Timboektoe wordt overstroomd door wandelende reklamezuilen, mecaniciens, public relations-poezen en journalisten in afwachting van de aankomst van de 13de etappe van de rally Parijs-Dakar, de laatste echte sportieve krachtmeting voor jaarlijkse avonturiers: 14.000 kilometer door de Sahel en de Sahara in 21 dagen.

Een ongelooflijk stukje rijden

Om 1 uur 's middags komen de eerste motorrijders slippend en schakelend aan over de zandheuvels aan de rand van Timboektoe. "Het is een ware slachting" meldt de team-leider van DAF. "Van de 500 deelnemers die uit Parijs vertrokken zijn er nog maar 100 in de strijd. Alle Porsches zijn al in Algerije uitgevallen. Die reden meer dan 200 over de pistes en klaptten allemaal stuk op de steenbodem. In Niger zijn 21 auto's verdwaald. Sommige werden pas na 2 dagen teruggevonden. Het is buitengewoon zwaar dit jaar." Maar het DAF-team doet het voortreffelijk. De knalgele vrachtwagen staat op de eerste plaats en de verslaggever van NOS/Daf, die de rally in een privé-vliegtuigje volgt, meldt bij de finish opgewonden dat chauffeur "Jan de Rooy vandaag weer een ongelooflijk stukje rijden heeft weggegeven." Helaas is de tweede DAF-truck met zijn neus in het zand gedoken. "De kabine staat nu aan de verkeerde kant van de achterwielen. Die is totaal verloren." Maar geen ramp, volgens de verslaggever. "Wij zijn op alles voorbereid. Vannacht rijdt hij weer. We halen wel wat onderdelen uit het zuiden. Wij maken wel een plan". Samen met een fotograaf stapt hij in zijn vliegtuigje om ter plekke de schade op te nemen.

Gerard Jacobs

Een slachting, een schande

"Al het vee is gestorven. De putten zijn opgedroogd. De oogsten mislukt. De dorpen zijn verlaten. Als er vóór april niet massaal voedselhulp wordt gestuurd zullen ook de mensen gaan sterven. Er is niets, niets, helemaal niets meer over om van te leven."

Mohammed el Medhi Ag Attaher el Ansari, hoogste gekozen chef van de Toearegs in Mali, metgezel van de profeet Mohammed en sekretaris-generaal van de enig toegestane politieke partij in Mali voor de regio Timboektoe vreest voor het voortbestaan van zijn volk, de Toearegs. "De mensen zien er uit als kadavers. Zonder hulp zullen ze niet kunnen overleven. Wij beleven de grootste ramp in onze geschiedenis."

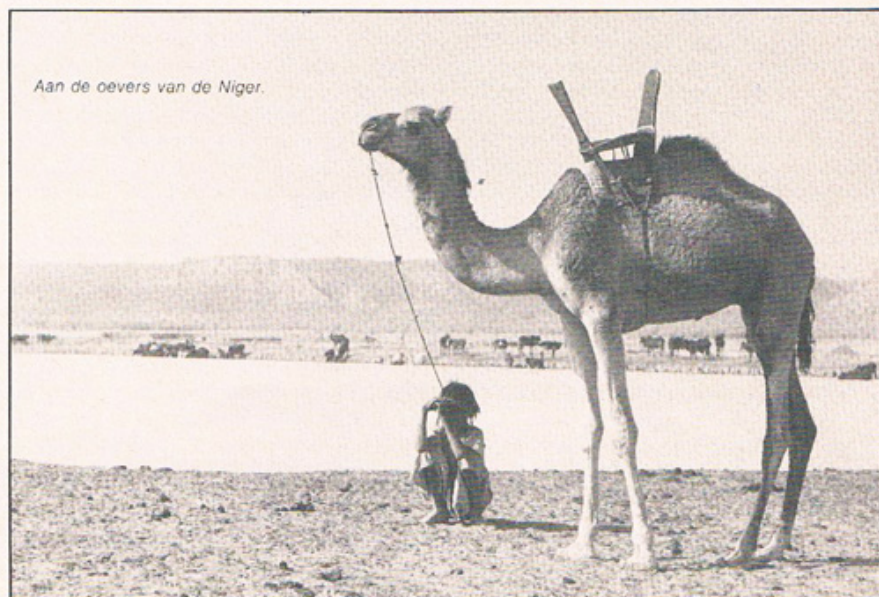
Hij biedt ons desondanks een maaltijd aan van rijststepap met veel zout en suiker. "C'est un véritable catastrophe" zegt hij steeds als wij uit de rijststepan lepelen. "Het is een regelrechte ramp."

"Bent u hier voor de rally?" vraagt hij als hij tee schenkt. "Toen de cholera-epidemie uitbrak was er één vliegtuigje voor de hele regio beschikbaar om de mensen in de afgelegen gebieden in te enten. De doktors hadden geen auto's, geen benzine, geen injectienaalden, geen vaccin." Hij houdt zijn handen boven het vuur en meet mijn reactie. "Het is een schande, vindt u niet?"

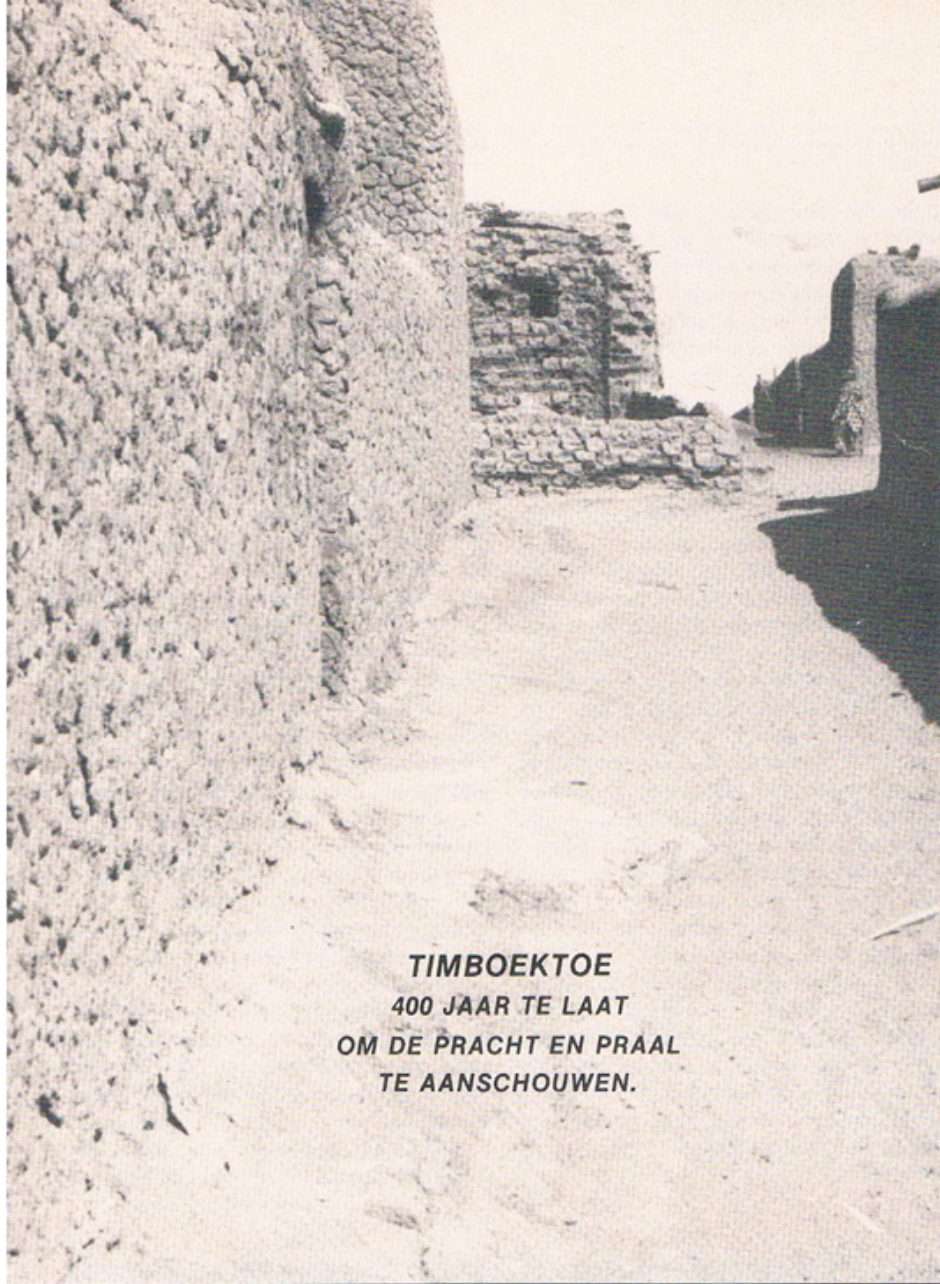
Waar tot voor kort grote meren, plassen en poelen lagen, stuift nu het zand over de doodse vlaktes. De bomen sterven af. Het gras is niet opgekomen. "Het is een ware slachting" vertelt een Franse veearts. "80 tot 90 procent van het vee is omgekomen. Driekwart van de oogst is mislukt. De Toearegs staan aan de rand van de afgrond."

Op 2 oktober heeft het voor het laatst geregend. "Dat soort data leer je hier in de Sahel te onthouden" zegt hij. De volgende regen wordt pas weer half juni verwacht. "De Toearegs hebben geprobeerd te vluchten voor de droogte. Ze trokken met hun kuddes koeien, bultossen, schapen en geiten naar het zuiden. Maar onderweg bleek dat bijna alle putten al waren opgedroogd. Toen de overlevenden de rivier de Niger eindelijk bereikten, ontdekten ze dat de rivier dit jaar niet buiten haar oevers is getreden en het gras op de uiterwaarden niet is opgekomen. Zo stierf veel vee alsnog, nu van de honger. En na het vee zullen nu ook de mensen gaan sterven."

Na de nomaden beginnen nu ook de landbouwers naar het zuiden te vluchten op zoek naar water en voedsel. Honderden kilometers lopen ze over de zandpistes door de droge savannes, naast hun platte karren die getrokken worden door vermaarde ezels. In de dorpen langs de pistes zijn enorme vluchtelingenkampen ontstaan waar ze in de bittere winterkou wachten op hulp. Tot nu toe tevergeefs. "De mensen zullen op eigen kracht moeten overleven. Het is een verborgen genocide" zegt de veearts bitter.

Aan de oevers van de Niger.

**TIMBOEKTOE
400 JAAR TE LAAT
OM DE PRACHT EN PRAAL
TE AANSCHOUWEN.**

desastreuze ontwikkeling voor het land." De huidige regering kan alleen nog maar proberen om de achteruitgang af te remmen. Over vooruitgang wordt alleen nog maar gesproken in de krantenkolommen en op de staatsradio. "Een enorm probleem is het ambtenarenapparaat" klagen westerse ontwikkelingswerkers. "Wie hier de middelbare school afmaakte kreeg automatisch een baan bij de overheid. Ambtenaren produceren niet. De steden parasiteren op het platteland. Al die ambtenaren moeten door de boeren gevoed worden. De regering houdt de voedselprijzen kunstmatig laag om de stedelijke bevolking rustig te houden. Daardoor hebben de boeren iedere aandrang om meer dan het hoognodige te produceren verloren. Mali staat stil of loopt achteruit."

Toch produceert Mali in theorie bijna genoeg voedsel om haar bevolking te voeden. In de buurlanden is bovendien voldoende voedseloverschot te koop om het tekort aan te vullen. Mali heeft dan ook niet zozeer behoefte aan voedselhulp maar aan rijdend, varende en vliegend materieel om het voedsel in de afgelegen gebieden te krijgen, vooral ten noorden van de 14e breedtegraad, in de Sahel, waar de oogsten nu voor het tweede achtereenvolgende jaar door de droogte volledig zijn mislukt. Vervoer is het grote probleem in Mali: er zijn geen vrachtwagens, geen onderdelen, geen benzine, geen wegen. En in Timboektoe, de hoofdstad van noordelijk Mali, is zelfs geen garage.

Vredesland

**Het eeuwige refrein:
de stad als parasiet**

De rivier de Niger stroomt van de Malinese hoofdstad Bamako bijna duizend kilometer door de Sahel naar het noorden. Aan de zuidrand van de Sahara realiseert de rivier zich schijnbaar plots de waanzin van haar onderneming en keert scherp zuidwaarts. Op de landkaart bestaat het gebied tussen de rivieroeveren uit een enorm moeras, dat in het regenseizoen gedeeltelijk onder water loopt. In dit vruchtbare gebied lieten de nomaden ieder jaar hun vee grazen en bebouwden boeren het land.

Nu dreigt de rivier op sommige plekken droog te vallen en liggen op de oevers enorme zandduinen. De meren en de uiterwaarden liggen droog en langzaam rollen de zandduinen dichterbij.

Volgens de statistieken is Mali één van de vijf armste landen ter wereld. De hoofd-

stad Bamako maakt daarentegen in deze tijd van het jaar een welvarende indruk: de markt is welvoorzien van voedsel, kleding en gebruiksartikelen. Een niet aflatende stroom mobilettes, meestal bestuurd door beeldschone jonge vrouwen, wriemelt zich door de aanhoudende files. De welvaart is schijn. Bamako is overbevolkt. Buiten het door de Franse kolonisten gebouwde stadscentrum liggen enorme krottenwijken. Honderdduizenden plattelanders zijn de afgelopen jaren afgekomen op de verhalen over werk en voedsel in de hoofdstad. Veel migranten trokken echter verder naar de landen aan de Golf van Guinee waar de salarissen vele malen hoger liggen dan in Bamako. "Mali draait op de tweede keus" vertelt een ontwikkelingswerker. "De slimmere koppen en de sterkere armen zijn geëmigreerd. De uittocht is enorm. Volgens sommige berichten werkt 15% van de bevolking in het buitenland. Dat is een

**Droogte leidt naar economische
ramp**

De overgang is verbijsterend: 350 kilometer lang hebben wij na ons vertrek uit Bamako noordwaarts door een semi-tropisch landschap gereden waarvan de laatste 100 kilometer over een kanaaldijk langs een irrigatieproject, begrensd door palmen en moestuinen. Aan het einde van de door de Franse kolonisten aangelegde dijk stopt de asfaltweg en strekt zich plots de kale savanne van de Sahel voor ons uit. Honderden kilometers zal de zandpiste tussen de afstervende baobab- en acaciabomen doorslingeren totdat hij zich boven Timboektoe in de Sahara verliest. De schaarse akkers langs de piste zijn verlaten, de gierststengels verdord, de depressies opgedroogd, het gras verdwenen. "Het vee begint nu zand te eten" zegt Alain, mijn gids. "Als de waterhuishouding niet verbetert zal hier volgend jaar niets en niemand meer leven."

Twee keer per maand maakt Alain de tocht van Timboektoe naar Bamako om in de hoofdstad het benodigde materiaal voor zijn projekt op te halen. "2000 kilometer om geld van de bank te halen" zegt hij lachend. "In Timboektoe is niets te koop. Wij halen alles uit Bamako: benzine vooral, en hout, staaldraad, houten, gaas, werkelijk alles."

Alain werkt voor de Franse organisatie 'veeartsen zonder grenzen'. Oorspronkelijk zou hij het vee van de nomaden vaccineren maar door de ekologische ramp van de afgelopen jaren komt hij aan inenten nauwelijks nog toe. "Het meeste vee is gestorven. De rest heeft weinig kans op overleven. Binnen 2 of 3 maanden zal het door dorst en honger sterven. Wij kopen het vee nu tegen een redelijke prijs van de nomaden op, slachten het en drogen het vlees. Over een paar maanden verkopen wij het gedroogde vlees tegen een redelijke prijs terug aan de nomaden."

Op dit moment is de droogte vooral een economische ramp voor de nomaden.

"De Toearegs investeerden altijd hun kapitaal in vee. Die investering zijn ze nu in één klap kwijt. Iedereen probeert zo snel mogelijk zijn vee op de markt te verkopen. Soms krijgen ze niet meer dan 10% van de werkelijke waarde voor hun vee. Ze zijn volstrekt berooid. Ze hebben geen geld meer om voedsel te kopen. En ik ben bang dat ze over enkele maanden zelfs geen geld meer zullen hebben om het gedroogd vlees van ons terug te kopen."

Slavenwerk

Halverwege de tocht naar Timboektoe stoppen we in het dorp Léré, niet ver van de Mauretaanse grens en aan de westrand van de moerasdelta. Het Tandameer waar de Toearegs in het verleden hun vee kwamen weiden staat droog. In het dorp is de bevolking de afgelopen maanden verdubbeld. Meer dan 2000 nomaden zijn uit de omstreken toegekomen en wonen nu verspreid in tentenkampen. In mei en juni is één keer 50 ton rijst uitgedeeld. Op dit moment ligt opnieuw 50 ton rijst op distributie te wachten. "Dat is alle hulp die wij hebben ontvangen" stelt de lokale hulpverlener vast. "En daarvan moeten in deze streek 25.000 mensen leven. Per maand hebben we 120 ton nodig. De mensen worden ondanks alle goede wil aan hun lot overgelaten." Het dorp roept bijbelse beelden op. Brede zandstraten, lage lemen huisjes, van riet gevlochten tenten. Een oude man in een lang gewaad sloft met zijn staf

door het opwaaiende stof. De streek wordt vooral bewoond door Peulen, nomaden die de Sahel bewonen van Senegal tot aan de oevers van de Nijl en die vaak claimen af te stammen van Jacob, zoon van Israel, zoon van Isaac, zoon van Abraham, semieten die weigerden om Mozes op zijn exodus naar het Beloofde Land te volgen en daarentegen de Sahara introkken om de wraak van de Egyptische farao te ontvluchten.

De Peulen zijn veetelers, die op beperkte schaal aan landbouw doen. Ze achten het echter beneden hun waardigheid om zelf het land te bewerken. In het verleden veroverden ze onder de zuidelijker wonende Afrikaanse stammen slaven om het handwerk te doen. Officieel is de slavernij in Mali afgeschaft maar het oude kastestelsel bestaat in de praktijk nog steeds. "Nog steeds halen de voormalige slaven het water, bakken zij de stenen, bewerken zij het land. De Peulen en de Toearegs bevelen en verwachten gehoorzaamd te worden. Zij zijn ervan overtuigd een elite in Afrika te vormen," vertelt Alain, die maanden tussen de Peul en Toeareg heeft gebivakkeerd.

"De pogingen van de regering om de nomaden te dwingen om zich als landbouwers te vestigen en het nomadenbestaan op te geven, lopen dan ook op niets uit. Geen Toeareg zal zijn handen vuil maken. Zeker niet om zich te bukken om met een spade het land te bewerken. Dat is slavenwerk."

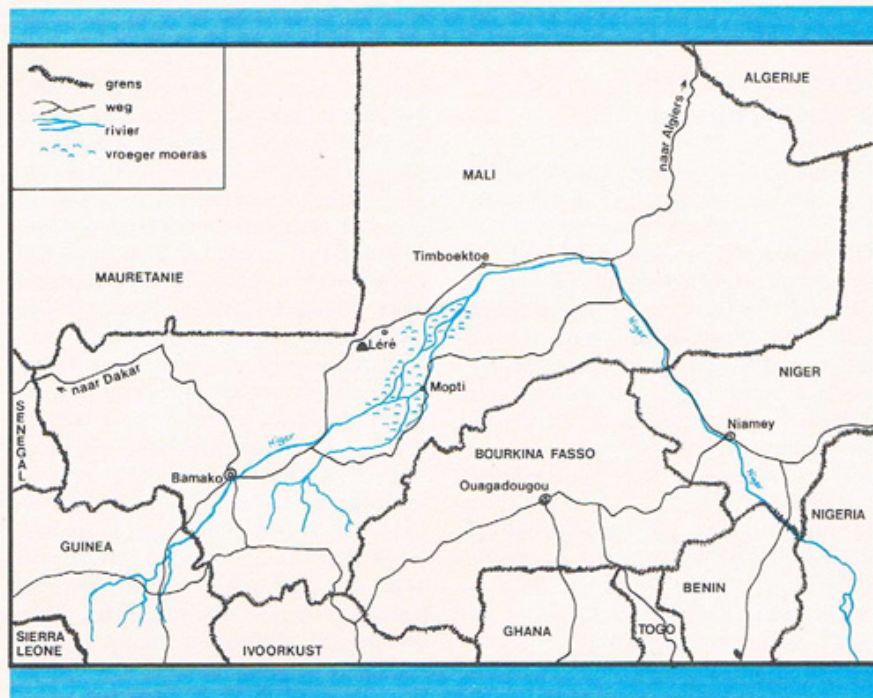
Een myte gesneuveld

Het regent in Timboektoe. Als we na een tocht van 43 uur de laatste zandheuvels overploegen vallen de eerste druppels. Het is niet veel maar het weer is volledig van slag.

Aan het begin van de dorpsstraat staat een bord: welkom in mysterieus Timboektoe. Texaco en ville. Maar de benzinepomp blijkt gesloten. De benzine is op de bon. De elektriciteit is afgesloten omdat brandstof voor de generatoren schaars is.

Kleine kinderen stormen op onze landcruiser af: "Paris, Dakar" roepen ze entoesiast. "Hallo, donnez moi un cadeau". De haven van Timboektoe is opgedroogd. Aan de kade ligt nog slechts een modderpoel waarin vrouwen hun potten en pannen wassen en een ezels zich laaft. In het drooggevallen kanaal dat de stad vroeger verbond met de drie kilometer verder gelegen rivier de Niger hebben boeren nu waterputten gegraven en halen met bliken het grondwater omhoog om hun moestuintjes op de kanaaldijk te bevoeligen. In het zand ligt een nooit afgemaakt stalen casco van een schip.

Op deze troosteloze plek kwamen vroeger de legendarische karavaans met goud, zilver, zout en slaven voor 'de stad voorbij het einde' waar 'geen land meer achter ligt': mysterieus Timboektoe. Ik ben 400 jaar te laat om de pracht en praal te aanschouwen. Nu bedelt de be-

volking om 'un cadeau' en verlagen oude mannen zich om eindelijk achter mij aan te sjokken, bedelend om een hap eten, de vingers smekend aan de mond.

Slechts de oude gebouwen in de stad met hun kunstig bewerkte houten deuren en ramen herinneren nog aan het glorieuze verleden van de stad waarover de ontdekkingsreiziger Leo Africanus eeuwen geleden schreef dat 'de vorst behangen is met goud'.

Ondanks het verval kokketteert Timboektoe nog steeds met zijn verleden. Eeuwenlang was de stad het symbool van onbegrensde rijkdommen. Het verhaal werd in de 14e eeuw verspreid door de Malinese vorst Massa Moessa die op zijn pelgrimstocht naar Mekka de doorgaans toch verwerende kooplieden van Cairo overonderde met zijn goedgeefsheid en rijkdom. De juiste situering van de stad werd door de karavaanleiders echter angstvallig geheim gehouden voor buitenstaanders en vooral voor westerse, kristelijke avonturiers en kooplieden. Timboektoe was eeuwenlang het commerciële en religieuze centrum van de Sahara maar geen westerling wist het te vinden. Een Marokkaans leger vond de stad in 1591 en veroverde, plunderde en verwoestte ze. Het kwam op de terugtocht echter van honger en dorst om in de Sahara. En het geheim van Timboektoes juiste ligging bleef bewaard. Maar met de bloeiperiode van de stad was het definitief afgelopen.

Toch bleven de westerse koloniale machten geloven in de verhalen over het gouden, mysterieuze Timboektoe en loofden zij grote beloningen uit voor diegene die de stad zou weten te 'ontdekken'.

In 1814 keerde de Amerikaanse zeeman Robert Adams terug uit Timboektoe waar hij jarenlang als slaaf gevangen had gezeten. Hij vertelde dat Timboektoe 'een vieze, oude stad' was. Hij werd niet gelooft.

In 1828 overleefde de Franse ontdekkingsreiziger René Callie een bezoek aan de stad Timboektoe en hij bevestigde Adams verhaal over het verval van de stad. Na veel geruzie in de kringen van ontdekkingsreizigers werd hij uiteindelijk gelooft en stierf de myte van 'mysterieuze Timboektoe'. Nu is de stad — met recht — nog slechts het symbool voor het einde van de wereld, een oord voor verbanning: een dorp van iets meer dan 10.000 inwoners en 8.000 vluchtelingen waarvan de haven is dichtgeslibd.

Er zijn genoeg mogelijkheden maar...

Midden in de dorre vlakke buiten Tim-

boektoe staat aan de bijna drooggevallen zijarm van de Niger een Belgisch gemaal. In het regenseizoen stijgt water in de rivier en pompt het gemaal het water op om 500 hektare rijstveld te bevoeien. "Dit is het enige voedselproject dat funktioneert in een gebied zo groot als Frankrijk en verder" beweert de leider van dit fata morgana, de Belg Eugène Van Camfort.

Zes jaar geleden bouwde de Belgische organisatie Vredeseilanden voor een relatief klein bedrag een getrouwe kopie van het gemaal in Antwerpen. De plaatselijke bevolking legde een dijk aan rond een depressie en onder leiding van Van Camfort werd begonnen met de verbouw van rijst op de ondergelopen velden. Nu leven 870 families op het project en worden 4500 mensen met de opbrengst gevoed. Vredeseilanden betaalt de kosten voor het onderhoud van het gemaal en de pompen, verstrekt het zaaizaad en ziet toe op het schoonhouden van de irrigatiekanalen. De boeren betalen een gering deel van hun oogst aan de organisatie ter dekking van de kosten.

"Het is zo simpel" zegt Van Camfort. Waarom zou je voedselhulp sturen als er genoeg mogelijkheden zijn om het hier te verbouwen?" Hij is hevig teleurgesteld. Al jaren wacht hij op geld om een nieuw irrigatieproject te starten maar hij vangt steeds bot. "Er heerst nu al 16 jaar droogte in dit gebied. Ieder jaar komen er dure onderzoekskommissies langs. Maar er gebeurt niets. Misschien sturen ze liever hun voedseloverschotten uit Amerika en Europa dan dat ze de bevolking hier helpen om op eigen benen te staan?"

Over de hulp die Timboektoe ontvangt is hij niet te spreken: "Wat krijgen we dan nog? Eén pond graan per persoon per maand! Terwijl er 20 kilo nodig is. Stel dat we voldoende zouden krijgen. Hoe zou dat hierheen vervoerd moeten worden? Per vrachtwagen, die hoogstens 6 tot 8 ton kan vervoeren? Hoeveel vrachtwagens heb je nodig om 20.000 ton hierheen te brengen uit Bamako? Waar haal je de benzine vandaan? De lokale regering kan je niets verwijten" zegt hij. "Die heeft zelfs geen geld om haar ambtenaren te betalen".

Nu de rijst geoogst is, graast het vee op de drooggevallen velden. Een Toearag overziet op zijn hurken het restant van zijn kudde. Wie een Toearag begroet vraagt niet langer naar de staat van zijn gezondheid maar naar de graad van zijn vermoeidheid. Deze herder heeft 150 kilometer gelopen om water en gras voor zijn kudde te vinden. "Ik had 100 koeien

TANZANIA REIS

12 juli — 4 augustus

NOG ENKELE PLAATSEN VRIJ

Inlichtingen en inschrijvingen: De Wereld Morgen Reizen 1985, Lakenestraat 76, 1000 Brussel, tel. 02/218.31.67.

Vergunning A1075

Reizen met De Wereld Morgen, een ontdekken van de Derde Wereld?

Straks is het opnieuw juli-augustus ... vakantie maanden!

De reis met het NCOIP zal ik na 4 jaar voor het eerst moeten missen. Dagelijks lees je over, hoor je van of zie je beelden uit de Derde Wereld. Er middenin vertoeven is nochtans totaal anders. Het is iets unieks. Je ontvangt beelden, woorden, daden die voor altijd in je geheugen gegrift zijn.

Voor het vertrek leg je via literatuur het kader van de puzzel "Derde Wereldland" klaar. Ter plaatse krijg je rechtstreeks of onrechtstreeks, snel of traag, de wazige puzzelstukken voorgeschilderd. Het politiek, economisch, cultureel en religieus luik ontdek je ... beleef je ... voel je...

Terug thuis puzzel je en ontdek je het beeiende dat de mensen van ginds je meegaven.

Het is niet enkel een theoretische, visuele bezienwaardige puzzel, op menselijk vlak is hij onnoemelijk verrijkend.

Etk eind van een De Wereld Morgen reis deed me een traan wegpinken. Ik heb de Derde Wereld nodig.

Aan alle reizigers ... een goede reis.

An De Roo, Houthulst

SRI LANKA REIS

24 juli — 21 augustus

NOG ENKELE PLAATSEN VRIJ

Inlichtingen en inschrijvingen: De Wereld Morgen Reizen 1985, Lakenestraat 76, 1000 Brussel, tel. 02/218.31.67.

Vergunning A1075

en bultossen" vertelt hij "80 zijn er gestorven. De rest zal binnenkort sterven. De koeien geven al geen melk meer. Zij zijn vermoeid. Wij zijn allemaal trop fatigué". Hij biedt mij zijn speer te koop aan. Of anders zijn zwaard? Of zijn dolk misschien? Het is een antiek familiestuk en hij heeft geld nodig om van te eten.

"De situatie is hopeloos" zegt Van Camfort. "Drie jaar lang heeft het niet geregend. Er is nog geen massale sterfte maar iedereen is ondervoed en wij zijn nu op een kritiek punt aangeland. Twee grote droogtes in 15 jaar. Het is ongehoord. Het enige wat we kunnen doen is de nomaden voldoende voedsel geven zodat ze de komende maanden kunnen overleven. Als het volgend jaar wel gaat regenen dan kunnen we ze een paar schapen, geiten en koeien geven zodat ze kunnen proberen om opnieuw hun kudde op te bouwen. Maar de komende weken wordt de situatie dramatisch. Er is geen voedsel."

Hij bestaat niet meer, de Toeareg

Van de trotse nobele Toearegs, de blauwe mannen, die eeuwenlang de schrik van de woestijn waren, gevreesde rovers en slavenjagers, is even weinig over als van de mysterieuze rijkdom van Timboek-

toe. Een enkele heerser van de woestijn fungeert nog op een prentbriefkaart, maar ook die zijn schaars in Timboektoe. Nu wonen ze in vluchtelingenkampen in een straal van 3 kilometer rond de stad. De gouverneur weert ze uit Timboektoe en de internationale hulporganisaties brengen de schaarse voedselpakketten naar de kampen. Nomaden die al hun vee hebben verloren sprokkelen nu hout dat ze op de markt proberen te verkopen. "Het geld is schaars" vertelt Allison, echtgenoot van twee vrouwen en vader van 10 kinderen. Hij woont in een tent van gevlochten rieten matten. Hij is er relatief goed aan toe. De meeste vluchtelingen schuilen achter een windkering van bijeengeraapt stro en slapen 's nachts in de bittere kou in het zand. "Soms leven we dagenlang op een kop tee met suiker. Dat stillt de honger en houdt de geest helder. De vrouwen sprokkelen hout of verhuren zich in de stad om graan te stampen. Ze mogen de schillen houden als beloning."

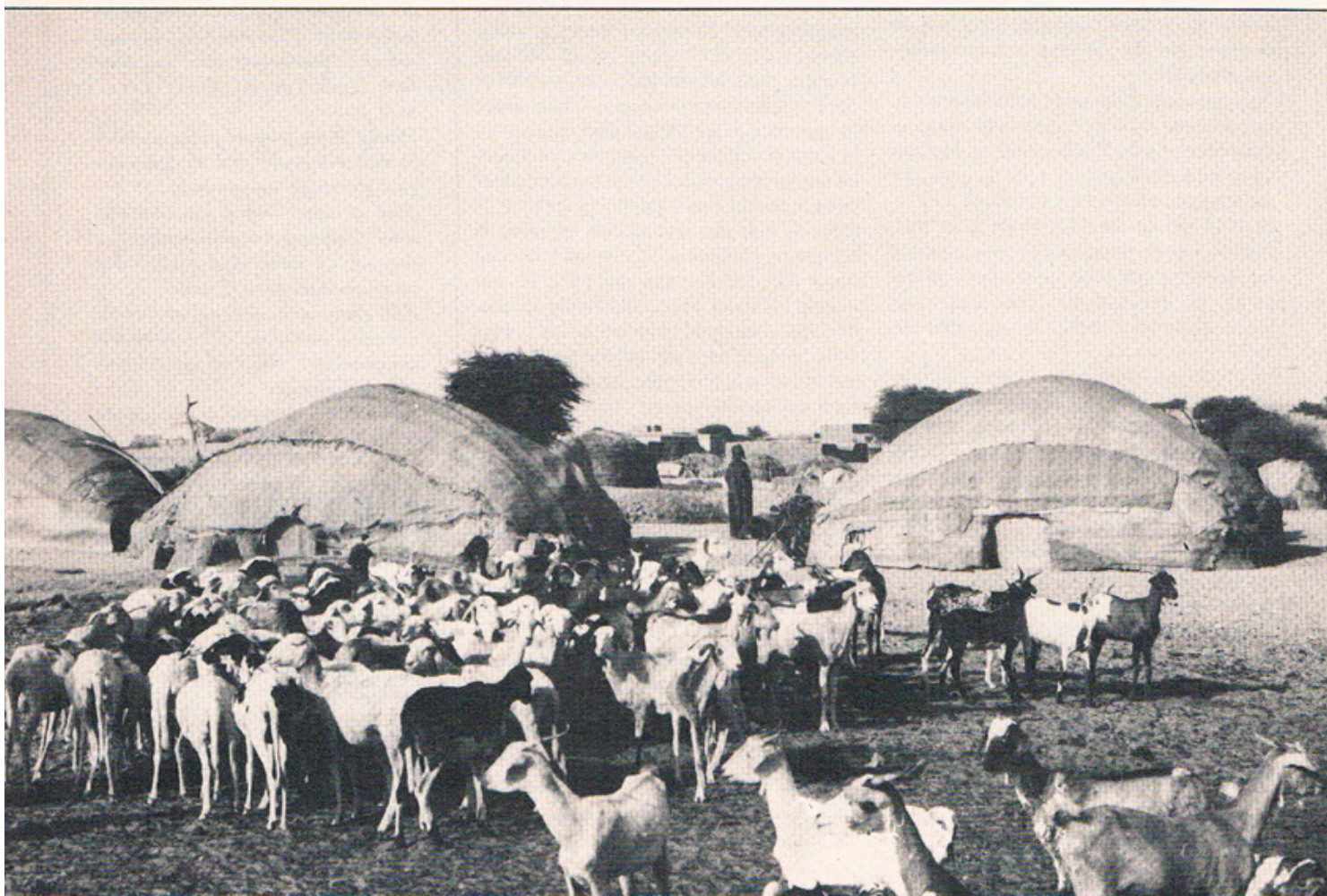
De mannen in het kamp graven een waterput in opdracht van het Wereld Voedsel Programma en worden betaald in natura: 50 kilo graan, 1 fles olie, 2 blikken kip, 42 doosjes sardines en 3 liter melk per maand.

"De sardines proberen we op de markt te verkopen" zegt Allison. "Of ruilen we tegen brood. Het is niet genoeg en er werken maar 100 man aan het projekt. Maar we delen het werk en het voedsel." Hoe het verder moet weet niemand. Op dit moment is op de markt nog voldoende voedsel te koop. Maar de meeste mensen hebben geen geld om het te betalen. En binnenkort houdt de toevoer uit de groentetuintjes op. "Van maart tot oktober heerst er een kronisch gebrek aan voedsel in dit gebied" vertelt Ton Wijdeveld, een Nederlandse ontwikkelingswerker die in navolging van het Vredeseilanden-projects ten oosten van Timboektoe experimenteert met de aanleg van rijstvelden. "Dan moet de broekriem aangehaald worden en wordt er honger geleden. In normale jaren is dit altijd een moeilijke tijd maar in deze periode van droogte dreigt de situatie onhoudbaar te worden."

Wat rest van de legende van de onverschrokken Toeareg krijger is een zeurderig type dat dagenlang voor mijn hotel rondhangt en blijft vragen of ik mijzelf op een kameel wil laten fotograferen. Ik heb moeite nee te zeggen. Ik ben de enige gast in het hotel. En dus zijn enige broodwinning.

Timboektoe in betere dagen: de nomaden investeerden alles in vee.

Vredeseilanden

Speeltuin voor rijken

Duizenden Timboektoes vergapen zich op de zandheuvels aan het slippend en schakelend geweld van de rally-rijders. Parijs-Dakar passeert. Kinderen bedelen om 'cadeaux' en lopen joelend weg met vuile T-shirts en sokken en af en toe een afgedankte band. Politie-agenten jagen de toeschouwers steeds verder weg van de piste waarover de auto's vaak in een vreemde hoek slippend en op volle snelheid over de finish komen waarachter op slechts enkele tientallen meters de kinderen staan te springen.

Het recentelijk aangekomen hoofd van het UNICEF-kantoor loopt wezensvreemd tussen de met reclames volbeplakte auto's rond. "Het is een schande" roept de serieuze Zweed. "Dit rampgebied is een speeltuin voor de rijken. Wat een slechte smaak. Wat een dubbele moraal." Niemand luistert naar hem. Niemand laat zich de lol verstoren. "Wij hebben geen benzine om onze voedselpakketten te distribueren" probeert hij tegen mij. "En hier wordt voor de lol 45.000 liter gekonsumeerd. Vindt U het geen schande?"

Ton Wijdeveld zit met zijn Malinese homoloog op een zandheuvel. Hij herkent een voorbijstuwende BMW (gesponsord door de Nederlandse playboy) aan het geluid. "Altijd herkenbaar voor kenners" legt hij uit. "Opwinden kan ik mij niet. Het is wel goed zo. Alhoewel, we zitten al maanden te wachten op de pompen voor ons irrigatieproject. Ik zou het leuk gevonden hebben als die DAF-truck er een paar voor mij meegenomen had. En soms zitten we dagen zonder benzine. Eén keer zelfs 3 weken. En dan kunnen we niet werken. De laatste dagen was de benzine weer op de bon en moesten we de hulp inroepen van de gouverneur. Maar die kon ook niet helpen. Alle benzine zat achter slot en grendel en was gereserveerd voor de rally".

De DAF-teamleider is zich van geen kwaad bewust. Aarzelend zegt hij: "Wij brengen dit gebied opnieuw onder de aandacht van het publiek. En de piloot van ons vliegtuig heeft wat medicijnen bij zich die hij uitdeelt aan een bevriende arts in Mopti."

"Mopti ligt 300 kilometer ten zuiden van de route" sneert de Belgische verpleegster Bernadette, die 8 frustrerende maanden zonder materiaal heeft moeten vechten tegen een cholera-epidemie en ondervoeding. "Geen kunst om goedgeefs te zijn met een kistje medicijnen als je zonder problemen 300 kilometer om kan vliegen. Een paar maanden geleden

schrokken de organisatoren van de rally zo van de negatieve publiciteit dat ze een stoet vrachtwagens langs de rally-route stuurden om hulpgoederen uit te delen. Allemaal zinloze troep: verkeerde antibiotica, proteïnekoekjes waar de kinderen van aan de schijterij raakten. Die spullen werden ons letterlijk opgedrongen. En de fotografen maar foto's maken. De kisten staan nog ongeopend in onze garage maar hun geweten is gesust."

De gedoodverfde winnaar in het klassement voor de vrachtrijders, Jan de Rooy, doet de rally zuiver voor de lol. "Dit is een sportieve krachtmeting van de eerste orde" zegt hij. "Ik doe dit voor de lol." Vind je het niet schrijnend, vraag ik, om zo hard door een rampgebied te rijden? Hij is voorbereid op de vraag. "Nee" zegt hij beleefd lakoniek. "Zou het wat uitmaken als ik er niet doorheen rijd? Zouden de mensen niet sterven? Nee, persoonlijk vind ik het niet schrijnend. De mensen staan allemaal te klappen langs de kant van de weg als je langskomt. Nee, ik vind het niet schrijnend."

Zo snel mogelijk vertrekken de rallyrijders naar de benzinepomp in het dorp. Texaco en velle draait op volle toeren. Het marktplein is schoongeveegd en de koopvrouwen hebben plaats gemaakt voor bestofte chauffeurs met dikke pakken bankbiljetten die vaak geen notitie hebben van de wisselkoers.

Voor het eerst in dagen werkt de pomp weer. De elektriciteit is aangezet en uit Bamako is een heuse automonteur overgekomen. Schaamteloos draait de jonge pompbediende die ons dagen heeft geweigerd benzine voor de terugreis naar Bamako te verkopen, er tot 2 uur 's nachts 45.000 liter benzine en diesel door.

Later aan tafel praten de chauffeurs slechts over kuilen en controleposten en over de Playboy-meisjes die Jan-de-Winnaar ongetwijfeld aan de finish in Dakar zullen komen verrassen. Ze hebben zich al laten fotograferen tegen de achter-

grond van de zandduinen, slechts gekleed in een leren riem, de billen omhoog op de duozit van de BMW. Of spetterend in een volgelopen pool. Die 'onkuise vrouwen uit het ongelovige avondland' zoals de Playboy ondeugend meldde, die de vermoede rally-rijder aan de finish zullen oppeppen.

De volgende morgen vertrekt de rally. De elektriciteit valt weer uit. De benzinepomp gaat weer op slot.

Wij rijden achter de rally aan naar Léré. Al na 40 kilometer staat een Italiaans team langs de kant van de piste. Omgeslagen. De radiator is onherstelbaar beschadigd. Ze geven op. "Wanneer gaat het eerste vliegtuig naar Dakar" wil de chauffeur weten.

Voordat we in Léré aankomen passeren we nog twee autowrakken en twee stukgereden motoren. En na het dorp vinden we nog de hele nacht verdwaalde rallyrijders die in Léré de afslag naar Mauretanië hebben gemist en vele honderden kilometers uit de koers zijn geraakt. "Zondagsrijders" schampert Alain. "Zij kunnen geen kaart lezen, geen spoor volgen en geen piste rijden."

"We doen dit voor ons plezier" vertelde een Nederlandse co-pilote bij de aankomst in Timboektoe. "Het is wel duur en we hebben geen grote sponsor. Alles bij elkaar kost het ons zo'n ton (nvdv. bijna twee miljoen frank). Maar we werken alle twee. We hebben geen kinderen en geen hoge hypotheek. Je moet je geld toch ergens aan uitgeven. En mijn man wilde het zo graag."

"En de mensen hier? Die vinden het prachtig. Die staan allemaal langs de kant van de weg te zwaaien. En als je ergens stopt, dan klimt er gelijk zo'n schattig joch bij je op je schoot en die is niet meer bij je weg te slaan."

"En de honger? Daar moet je mijn man maar naar vragen. Die weet daar vast meer van."

Gerard Jacobs

Vredesland